

UCHWAŁA NR 4484/18
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Z DNIA 31 października 2018 r.

W SPRAWIE:

Zmiany Uchwały nr 1228/16 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego w sprawie Przyjęcie dokumentu np.: „Polityka zwalczania nadużyć finansowych i przeciwdziałania zjawiskom korupcji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”.

NA PODSTAWIE:

- art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 913 z późn. zm.).

- art. 125 ust. 4 lit. c oraz art. 72 lit. h. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. UE. L. 2013. 347. 320 ze zm.).

- art. 6 ust. 2, art.9 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1431).

uchwała się, co następuje:

§ 1

W uchwale nr 1228/16 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 2 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia dokumentu np.: „Polityka Zwalczania Nadużyć Finansowych i Przeciwdziałania Zjawiskom Korupcji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020” dokonuje się następujących zmian:

- 1) prostuje się oczywistą omyłkę pisarską w tytule uchwały w ten sposób, że w miejscu błędnie wpisanego wyrażenia „np.” wpisuje się prawidłowe „pn.”.
- 2) załącznik pn. „Polityka Zwalczania Nadużyć Finansowych i Przeciwdziałania Zjawiskom Korupcji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020” otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ADAM JARUBAS

**POLITYKA ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH I
PRZECIWDZIAŁANIA ZJAWISKOM KORUPCJI
W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2014-2020**

Spis treści

<u>1. WSTĘP</u>	4
<u>2. SŁOWNIK</u>	5
<u>3. PODSTAWY PRAWNE</u>	5
<u>4. DEFINICJE</u>	7
<u>5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ZARZĄDZANIE RYZYKIEM NADUŻYĆ FINANSOWYCH</u>	9
<u>6. OBSZARY WRAŻLIWE NA WYSTĄPIENIE NIEPRAWIDŁOWOŚCI</u>	9
<u>7. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE WYSTĘPOWANIU NADUŻYĆ FINANSOWYCH</u> 10	
<u>8. NAJCZEŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE NADUŻYCIA FINANSOWE W WYKORZYSTANIU ŚRODKÓW UNIJNYCH</u>	12
8.1 Fałszerstwo dokumentów.....	12
8.2 Korupcja.....	14
8.3 Zmowy przetargowe.....	16
8.4 Konflikt interesów.....	18
<u>9. PROCESY ZAPEWNIAJĄCE SKUTECZNE I PROPORCJONALNE ŚRODKI ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH/KORUPCJI</u>	21
9.1 Procedura identyfikacji i zarządzania ryzykiem i wystąpienia nadużyć finansowych i/lub korupcji.....	21
9.2. Procedury w zakresie zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych stosowane w instytucjach systemu wdrażania RPOWŚ, gwarantujące przejrzystość działań tych instytucji.....	23
9.3 Procedura informowania IZ RPOWŚ o wszczęciu wobec beneficjanta postępowania przez uprawnione organy (prokuratura, CBA, ABW, OLAF).....	27
9.4 Procedura o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IZ ROPWŚ oraz beneficjentów.....	27

1. Wstęp.

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego zobowiązuje się do:

- a) utrzymania wysokich standardów prawnych, etycznych i moralnych oraz,
- b) przestrzegania zasad prawości, obiektywności, odpowiedzialności i uczciwości, podczas wdrażania i zarządzania RPOWŚ.

Instytucja Zarządzająca RPOWŚ realizuje swoje zadania w taki sposób, aby być postrzegana, jako instytucja przeciwna przejawom nadużyć finansowych i korupcji w prowadzeniu swojej działalności.

Zgodnie z art. 125 ust. 4 lit. c **Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006**, zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym, Instytucja Zarządzająca programem operacyjnym wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka. Ponadto, art. 72 lit. h rozporządzenia ogólnego stanowi, że zadaniem systemów zarządzania i kontroli jest zapobieganie nieprawidłowościom, w tym nadużyciom finansowym, oraz ich wykrywanie i korygowanie, oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie. Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z wytycznymi KE dla państw członkowskich i instytucji programu – *Guidance for Member States and Programme Authorities: Fraud Risk Assessment and Effective and Proportionate Anti-Fraud Measures*.

Głównym celem niniejszego dokumentu jest zapewnienie odpowiedniego poziomu zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych oraz wprowadzenie jednolitych reguł stosowanych przez wszystkie zaangażowane Departamenty/Biura w ramach IZ RPOWŚ. Niniejszy dokument został opracowany w oparciu m.in. o rozdział 3 pkt. 9 w nawiązaniu do rozdziału 11 pkt.1 *Wytycznych w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. Zgodnie z powyższymi wytycznymi niniejszy dokument zostanie przekazany do sekretariatu Grupy roboczej do spraw przeciwdziałania nadużyciom finansowym w funduszach spójności. IZ RPOWŚ zobowiązuje się przestrzegać norm prawnych, etycznych i

moralnych na najwyższym poziomie, zasad rzetelności, obiektywizmu i uczciwości oraz pragnie być postrzegana jako instytucja przeciwna nadużyciom i korupcji w sposobie prowadzenia swojej działalności.

2. Słownik.

- **ABW** – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- **CBA** – Centralne Biuro Antykorupcyjne,
- **EFSI** - Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne,
- **Beneficjent** – na potrzeby niniejszego dokumentu pod pojęciem beneficjenta rozumie się zarówno beneficjentów wiodących, jak i partnerów projektów,
- **IA** – Instytucja Audytowa, o której mowa w art. 25 rozporządzenia EWT, której funkcję w Programie pełni Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej w Ministerstwie Finansów Rzeczypospolitej Polskiej,
- **IZ** – Zarząd Województwa Świętokrzyskiego pełniący rolę Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego, jako instytucja, o której mowa w art. 125 rozporządzenia ogólnego,
- **IZ DPR** – Instytucja Zarządzająca – Departament Polityki Regionalnej zarządzający Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego,
- **IZ RPOWŚ** – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego,
- **KE** – Komisja Europejska,
- **MF** – Ministerstwo Finansów,
- **MR** – Ministerstwo Rozwoju,
- **NIK** – Najwyższa Izba Kontroli,
- **OECD**- Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju,
- **OLAF** – Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych,
- **RIO** – Regionalna Izba Obrachunkowa,
- **RPOWŚ** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- **SIWZ** - Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia,
- **UOKiK** - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

3. Podstawy prawne.

Uregulowania zawarte w niniejszym dokumencie wynikają w szczególności z ustawodawstwa unijnego oraz krajowego, m.in. z:

1. Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Część szósta, Tytuł II, Rozdział 6: Zwalczanie nadużyć finansowych, art. 325);
2. Rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. UE L 312 z dnia 23 grudnia 1995 r., s.1);

3. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz. U. UE L 248 z dnia 18 września 2013 r., s. 1);
4. Porozumienia międzyinstytucjonalne z dnia 25 maja 1999 r. między Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Wspólnot Europejskich dotyczące dochodzeń wewnętrznych prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) (Dz. U. UE L 136 z dnia 31 maja 1999 r., s. 15-19);
5. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320 ze zm.), zwanego dalej **rozporządzeniem ogólnym**;
6. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 – zwanego dalej **rozporządzeniem EFRR**;
7. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 – zwanego dalej **rozporządzeniem EFS**;
8. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 966/2012 z dnia 25.10.2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz. Urz. UE L 298 z 26.10.2012 r., str. 1 ze zm.), zwane dalej **rozporządzeniem finansowym**;
9. Rozporządzenia (WE) nr 1073/99 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) Dz. U. L 136 z dnia 31 maja 1999 r.;
10. Rozporządzenia Rady (Euratom) nr 1074/99 z dnia 25 maja 1999 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) Dz. U. L 136 z dnia 31 maja 1999 r.;
11. Wytycznych Komisji Europejskiej dla państw członkowskich i organów zarządzających programami w sprawie ryzyka nadużyć finansowych oraz skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych z 16 czerwca 2014 r. (EGESIF_14-021-00-16/06/2014), zwane dalej Wytycznymi KE;
12. Guidelines for national anti-fraud strategies for European Structural and Investment Funds (ESIF);
13. Dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE;
14. Wytycznych w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz raportowania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020;

15. Wytycznych w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 28 maja 2015r.;
16. Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1146 z późn.zm.), zwana dalej **ustawą wdrożeniową**;
17. Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zwana dalej: **Kk.**;
18. Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960 Nr 30 poz. 168), zwana dalej **Kpa**;
19. Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r., nr 89, poz. 555, z późn. zm.), zwana dalej: **Kpk**;
20. Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.);
21. Ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 168 z późn. zm.);
22. Ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 184), zwana dalej **ustawą antymonopolową**;
23. Ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 z późn. zm.);
24. Ustawy z 29 stycznia 2004 roku - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.), zwana dalej: ustawą **Pzp**;
25. Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2010 r. nr 26, poz. 154 z późn. zm.);
26. Ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2014 r. poz. 1411 z późn. zm.);
27. Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2014 poz. 1202 tekst jednolity);
28. Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 z późn. zm.);
29. Uchwały nr 37 Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 - 2019 (M. P. z 2014 r., poz. 299);
30. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 1 lipca 2003 r. w sprawie Pełnomocnika Rządu do Spraw Zwalczania Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 119 z 9 lipca 2003 r.);
31. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu współdziałania organów kontroli skarbowej oraz inspektorów i pracowników z organami administracji rządowej i samorządowej, państwowymi i samorządowymi jednostkami organizacyjnymi oraz sądami i państwowymi osobami prawnymi (Dz. U. z 2011 r., nr 93 poz. 540).

4. Definicje.

1. **Nieprawidłowość** - zgodnie z art. 2 pkt 36 rozporządzenia ogólnego - każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we

wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez jego obciążenie nieuzasadnionym wydatkiem;

2. **Nadużycie finansowe** - zgodnie z art. 1 Konwencji sporządzonej na mocy art. K.3 Traktatu o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich:
 - a) w odniesieniu do wydatków: jakiegokolwiek umyślnie działanie lub zaniechanie dotyczące:
 - wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
 - nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwego wykorzystania takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane;
 - b) w odniesieniu do przychodów - jakiegokolwiek umyślnie działanie lub zaniechanie dotyczące:
 - wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
 - nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu.
3. **Zmowa przetargowa** – to porozumienie, którego celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym;
4. **Konflikt interesów** – zgodnie z art. 57 ust. 2 rozporządzenia finansowego: „konflikt interesów istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, (...) jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne z odbiorcą”. Dodatkowo zgodnie z art. 24 Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych pojęcie konfliktu interesów obejmuje co najmniej każdą sytuację w której członekowie personelu instytucji zamawiającej lub dostawcy usług w zakresie obsługi zamówień działającego w imieniu instytucji zamawiającej biorący udział w prowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia lub mogący wpłynąć na wynik tego postępowania mają, bezpośrednio lub pośrednio, interes finansowy, ekonomiczny lub inny interes osobisty, który postrzegać można jako zagrażający ich bezstronności i niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia.
5. **Korupcja** – w związku z brakiem jednolitej definicji korupcji w przepisach unijnych, na potrzeby niniejszego dokumentu przyjęto definicję, o której mowa w Wytycznych KE: Komisja stosuje szeroką definicję korupcji, według której korupcja to nadużycie stanowiska (publicznego) dla korzyści prywatnych. Płatności o charakterze korupcyjnym ułatwiają wiele innych rodzajów nadużyć finansowych, takich jak wystawianie fałszywych faktur, fikcyjne wydatki lub nieprzestrzeganie specyfikacji zamówienia.

Najpowszechniejszą formą korupcji są łapówki lub inne korzyści; odbiorca (korupcja bierna) zgadza się przyjąć łapówkę od dawcy (korupcja czynna) w zamian za przysługę;

6. **Falszerstwo dokumentów** – polega na przerobieniu, podrobieniu lub użyciu sfałszowanego dokumentu lub jest to urzędowe poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do wystawienia dokumentu.
7. **Beneficjent** – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy wdrożeniowej.
8. **Wnioskodawca** – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 28 ustawy wdrożeniowej.

5. Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych.

1. Art.125 ust 4 lit. c) rozporządzenia ogólnego zobowiązuje IZ RPOWŚ do wprowadzenia skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyk.
2. IZ RPOWŚ powołuje **Zespół ds. oceny ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych**. Zespół odpowiada za przeprowadzenie analizy ryzyk wystąpienia nadużyć finansowych i/lub korupcji oraz regularny ich przegląd, stworzenie skutecznej strategii zwalczania nadużyć finansowych i jej aktualizacji, dopilnowanie, aby sprawy prowadzone przez IZ RPOWŚ były kierowane do właściwych organów dochodzeniowych niezwłocznie po zdarzeniu.
3. Za bieżące zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych i/lub przeciwdziałania korupcji odpowiadają Dyrektorzy poszczególnych Departamentów/Biur zgodnie z oceną ryzyka nadużyć finansowych. W szczególności odpowiadają oni za:
 - a) funkcjonowanie odpowiedniego systemu kontroli wewnętrznej w obszarze podlegającym ich kompetencjom,
 - b) zapobieganie nadużyciom finansowym i ich wykrywanie,
 - c) należyta staranność i wdrożenie środków ostrożnościowych w razie podejrzenia nadużycia finansowego,
 - d) podejmowanie działań naprawczych, w tym nakładanie kar administracyjnych w stosownych przypadkach.

6. Obszary wrażliwe na wystąpienie nieprawidłowości.

1. Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu i zarządzaniu funduszami UE, IZ RPOWŚ wskazuje poniżej następujące obszary wrażliwe na wystąpienie nieprawidłowości w tym nadużyć finansowych:
 - a) zamówienia publiczne, w tym w szczególności niezastosowanie ustawy Prawo zamówień publicznych, zastosowanie niewłaściwego trybu zamówienia publicznego (stosowanie trybów niekonkurencyjnych), niedochowanie warunków związanych z udzieleniem zamówienia publicznego, np. błędne ogłoszenie lub brak publikacji

ogłoszenia o zamówieniu (brak publikacji ogłoszenia o zmianie warunków zamówienia), nierówne traktowanie wykonawców (żądanie dokumentów, który nie były niezbędne do przeprowadzenia postępowania), nieuprawnione zmiany istotnych warunków umowy z wykonawcą;

- b) przyznanie dofinansowania nieuprawnionemu beneficjentowi, w szczególności wskutek przedstawienia przez beneficjenta fałszywych dokumentów lub oświadczeń;
- c) efundacja wydatków niekwalifikowalnych, w tym w szczególności: podwójne sfinansowanie tego samego wydatku np. zrefundowanie podatku VAT podlegającego zwrotowi w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, zrefundowanie wydatku podlegającego finansowaniu w ramach innego programu współfinansowanego ze środków publicznych, wydatków niezwiązanych z realizowanym projektem, wydatków nieuzasadnionych (związanych z realizowanym projektem, lecz zbędnych), wydatków zawyżonych, nieuwzględnienie przychodów uzyskiwanych przez beneficjenta w związku z realizowanym projektem;
- d) przedstawianie we wniosku o płatność niekompletnej, nieprawidłowej lub sfalszowanej dokumentacji potwierdzającej poniesienie wydatków;
- e) brak realizacji przez beneficjenta działań przewidzianych w projekcie;
- f) realizacja projektu niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, np. realizacja przedsięwzięcia bez pozwoleń (decyzji) wymaganych przepisami prawa budowlanego.
- g) występowanie konfliktu interesów.

7. Środki zapobiegające występowaniu nadużyć finansowych.

Zgodnie z art. 72 rozporządzenia ogólnego IZ RPOWŚ przyjęła system zarządzania i kontroli zapewniający zapobieganie, wykrywanie i korygowanie przypadków nadużyć finansowych oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych w związku z popełnieniem nadużyć finansowych.

System ten opiera się na:

- a) budowaniu kultury etyki,
- b) jasnemu i przejrzystemu podziałowi obowiązków,
- c) analizie ryzyka, jako podstawowym mechanizmie ochrony przed nadużyciami,
- d) szkoleniu i podnoszeniu świadomości,
- e) kontrolach,
- f) procesie identyfikacji i zgłaszania nieprawidłowości,
- g) procesie odzyskiwania nieprawidłowo wydanych kwot,
- h) mechanizmie przeciwdziałania wystąpieniu przypadków konfliktu interesów.

Uznano, iż procesy szczególnie narażone na występowanie ryzyk (w tym nadużyć finansowych i korupcji) dotyczą:

- naboru wniosków o dofinansowanie projektów,
- ponownej oceny wniosków o dofinansowanie projektów,
- weryfikacji wniosków o płatność, poświadczeń i deklaracji wydatków,
- przeprowadzania kontroli u beneficjentów,
- certyfikacji wydatków,
- wydawania decyzji administracyjnych,

— przeprowadzenia zamówień publicznych.

Dla w/w procesów przewidziano środki zapobiegawcze występowania ryzyk (w tym nadużyć finansowych i korupcji), polegające na stosowaniu niżej wymienionych zasad:

1. *Zasada przejrzystości* – przejrzystość działań zapewnia jednoznacznie określony podział obowiązków w zakresie organizowania systemu zarządzania i kontroli w ramach realizacji RPOWŚ 2014-2020. Realizowana jest poprzez czytelne procedury postępowania, ujęte w formie instrukcji wykonawczych tych instytucji, które zapobiegają problemom interpretacji przepisów zarówno przez urzędników, jak i beneficjentów. Informacje powinny być gromadzone w taki sposób, żeby umożliwić audyt i regularną ich analizę na potrzeby zapobiegania nadużyciom finansowym i ich zwalczania, zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony danych osobowych.

2. *Zasada dostępu do informacji* – zgodnie z tą zasadą IZ RPOWŚ dba o to, by obywatele mieli możliwość łatwego dostępu do informacji dotyczących zarządzania środkami unijnymi np. za pomocą strony internetowej czy Lokalnych Punktów Informacyjnych.

3. *Zasada promowania kultury etycznej* – funkcjonowanie jednoznacznie sformułowanego kodeksu etycznego wyznaczającego zasady postępowania pracowników IZ RPOWŚ oraz zobowiązującego pracowników do przestrzegania norm prawnych, etycznych i moralnych w nim zawartych. Przestrzeganie najwyższych norm etycznego postępowania i uczciwości we wszystkich procesach jest jednym z kluczowych elementów tworzenia wiarygodnego wizerunku funduszy europejskich.

4. *Zasada „dwóch par oczu”* – rozdzielenie czynności pomiędzy różnych urzędników, w szczególności w obszarze wystąpienia ryzyka nadużyć finansowych oraz wszędzie gdzie jest to możliwe bez większych przeszkód. Jest to narzędzie wspierające przejrzystość działania administracji samorządowej.

5. *Zasada bezstronności* – pracownicy IZ RPOWŚ pozostają bezstronni i obiektywni przy wykonywaniu powierzonych zadań oraz nie kierują się interesem własnym bądź bliskich mu osób i nie ulegają wpływom innych osób. Powstrzymują się również od nierównego traktowania klientów, w szczególności ze względu na narodowość, płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, język, religię lub wyznanie, przekonania polityczne, przynależność do mniejszości narodowej, posiadaną własność, inwalidztwo, wiek lub orientację seksualną. Zasada ta koresponduje z art. 30 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2014 poz. 1202 tekst jednolity), który zakłada bezstronność urzędnika samorządowego w wykonywaniu obowiązków.

6. *Zasada informowania przełożonego* – wszyscy pracownicy IZ RPOWŚ na każdym etapie wdrażania RPOWŚ 2014-2020 informują przełożonego lub inną osobę z kierownictwa o wszelkich zauważonych nieprawidłowościach lub podejrzeniu wystąpienia nadużycia finansowego i korupcji, jak również o potencjalnych i realnych konfliktach interesów oraz innych okolicznościach, które mogą wpływać na przestrzeganie przez tych pracowników zasady bezstronności.

7. *Zasada pisemności* – celem zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony prawnej pracownikom IZ RPOWŚ, jak również w celu zapewnienia odpowiedniej ścieżki audytu, całość postępowania dotyczącego przypadku podejrzenia nadużycia finansowych każdorazowo prowadzona jest z zachowaniem formy pisemnej lub z wykorzystaniem poczty elektronicznej.

8. *Zasada współpracy* – w ramach prowadzonej polityki przeciwdziałania nadużyciom finansowym i korupcji IZ RPOWŚ współpracuje oraz poprzez wymianę informacji i doświadczeń ze służbami dochodzeniowo-śledczymi, takimi jak: Prokuratura, Policja, CBA, ABW oraz służbami skarbowymi. Współpraca umożliwia m.in. podjęcie decyzji, które działania są najważniejsze dla zagwarantowania skuteczności postępowania w danej sprawie. Zasada odnosi się także do współpracy pomiędzy IZ RPOWŚ a organami UE.

9. *Zasada ochrony informacji* – informacje na temat nieprawidłowości zawarte w raportach/zestawieniach podlegają ochronie ze względu na umieszczone w nich dane osobowe oraz szczegółowe opisy praktyk prowadzących do wystąpienia nieprawidłowości. IZ RPOWŚ zapewniają również ochronę danych osobowych osób informujących o przypadkach podejrzenia nadużycia finansowego.

10. *Zasada wykluczania* z kontrolowania realizacji projektu przez osoby, które brały udział w wyborze projektu, lub które weryfikują wnioski o płatność projektu w zakresie finansowym i merytorycznym.

11. Zasady określone w art. 24 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

8. Najczęściej występujące nadużycia finansowe w wykorzystaniu środków unijnych.

Częścią efektywnego mechanizmu systemu przeciwdziałania nadużyciom finansowym i korupcji, jest wiedza, jaką powinni posiadać wszyscy pracownicy IZ RPOWŚ. Zamieszczone poniżej wymienione nadużycia finansowe nie stanowią zamkniętego katalogu, ponieważ przez cały okres wdrażania RPOWŚ mogą powstać nowe praktyki i metody przestępstw, które spełniają definicję nadużycia finansowego.

8.1 Falszerstwo dokumentów.

Do przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów zaliczyć można zarówno fałszerstwo materialne i intelektualne.

I. Falszerstwo materialne, zgodnie z art. 270 Kk., jest przestępstwem dotyczącym każdej osoby i polega na przerobieniu, podrobieniu lub użyciu sfalszowanego dokumentu. Opisywane przestępstwo może więc występować w trzech postaciach, tj.:

a) **podrobienie dokumentu** polega na sporządzeniu dokumentu na nowo wraz ze stworzeniem pozoru, że dany dokument jest autentyczny. Najbardziej popularnym przykładem podrobienia dokumentu jest sfalszowanie podpisu na dokumencie. Podrobienie podpisu innej osoby - nawet za jej zgodą - także wyczerpuje znamiona popełnienia przestępstwa wskazane w art. 270 Kk.

b) **przerobienie dokumentu** oznacza dokonanie zmian w tekście już istniejącego dokumentu i uczynieniu go w ten sposób nieprawdziwym. Za przykłady popełnienia tego typu przestępstwa należy wskazać przede wszystkim wszelkiego rodzaju dopiski lub usuwanie fragmentów tekstu, wywabienia, wymazania, przekreślenia itp.

c) **użycie sfalszowanego dokumentu jako autentycznego** jest rozumiane jako jego przedłożenie osobie uprawnionej np. podczas kontroli realizacji projektu, zrealizowanie na jego podstawie świadczenia, np. poprzez wypłatę środków refundacyjnych czy też przeniesienia własności oraz jego przedstawienie organowi prowadzącemu postępowanie dowodowe.

Podrobienie lub przerobienie dokumentu nie odnosi się do dokumentu jako całości – może dotyczyć wyłącznie jego fragmentu. Przepięstwo to nie dotyczy również sposobu, w jaki zostało dokonane fałszowanie, poziomu zafalszowania czy też umiejętności fałszującego, lecz jedynie samego stwierdzenia faktu sfalszowania dokumentu.

II. Fałszowanie intelektualne, zgodnie art. 271 Kk. jest to przestęstwo dokonane przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do wystawienia dokumentu polegające na poświadczeniu w nim nieprawdy, co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

a) **Poświadczenie nieprawdy** może polegać m.in. na potwierdzeniu okoliczności, które nie miały miejsca, na ich przeinaczeniu albo na zatajeniu. Warunkiem pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej za fałszowanie intelektualne jest wykazanie, że osoba poświadczająca nieprawdę miała świadomość faktu poświadczania nieprawdy. Popęlnienie błędu, nawet rażącego, nie daje podstaw do ukarania na podstawie art. 271 Kk. Działanie takie może skutkować odpowiedzialnością karną z tytułu niedopełnienia obowiązków (na podstawie art. 231 Kk.) lub odpowiedzialnością dyscyplinarną za naruszenie obowiązków pracowniczych.

III. Przerabianie może dotyczyć wszystkich rodzajów dokumentów przekazywanych przez beneficjentów w celu uzyskania dotacji, wzięcia udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub uzyskania zwrotu poniesionych wydatków: umów, dokumentów tożsamości, życiorysów, gwarancji bankowych, bilansów, faktur (papierowych lub elektronicznych), sprawozdań, arkuszy ewidencji czasu pracy, list obecności, stron internetowych oraz innych dokumentów.

IV. Naruszenia związane z fałszowaniem dokumentów mogą przybierać różne formy m.in.:

- a) wytworzenia oraz przedstawienia przez wnioskodawcę albo beneficjenta dokumentów poświadczających nieprawdę w zakresie spełniania wymogów w zakresie zamieszczania ogłoszeń o planowanych przetargach w prasie lub internecie,
- b) poświadczania nieprawdy w krótkich odstępach czasu z góry powziętym zamiarem w celu osiągnięcia korzyści majątkowych, polegające na prowadzeniu dokumentacji w stosunku do prac, które nie miały miejsca, a następnie wystawienia na ich podstawie faktur VAT,
- c) przerobienia dokumentów umożliwiających ocenę spełniania przez projekt kryteriów wyboru projektów i posłużenie się nimi jako autentycznymi,
- d) poświadczania nieprawdy przez inżyniera kontraktu/inspektora nadzoru, co do okoliczności mającej znaczenie prawne,
- e) poświadczania nieprawdy w dzienniku budowy, przerobienie dziennika i posługiwanie się nim,
- f) przedstawienia fałszywych dowodów księgowych poświadczających nabycie towarów lub wykonanie usług w celu otrzymania refundacji wydatków ze środków RPOWŚ 2014-2020. Może to również obejmować zmwę z osobami trzecimi lub z personelem instytucji

dostarczającej towar/wykonującej usługę (np. w połączeniu z łapówką w celu ułatwienia realizacji tego planu),

g) posłużenia się przez beneficjenta przerobionymi dokumentami poświadczającymi dostarczenie na jego rzecz większej ilości towaru/towaru droższego albo wykonania usługi w szerszym zakresie/przez większą liczbę godzin niż miało to miejsce w rzeczywistości, celem uzyskania refundacji ze środków RPOWŚ 2014-2020,

h) przedstawienia przez beneficjenta fałszywych dowodów i dokumentacji, poświadczających wykorzystanie uzyskanej zaliczki zgodnie z zakresem przedstawionym we wniosku o płatność dotyczącym wypłaty zaliczki, w przypadku wykorzystania zaliczki na cele nie związane z realizacją projektu.

8.2 Korupcja.

1. W praktyce istnieje bardzo wiele form korupcji, z których najczęściej wymieniane to:

a) **sprzedajność urzędnicza** – zgodnie z art. 228 Kk. istota tego przestępstwa polega na przyjmowaniu korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy w związku z pełnioną funkcją publiczną. Sprawcą tego rodzaju przestępstwa może być osoba pełniąca funkcję publiczną. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest m.in. funkcjonariusz publiczny,

b) **przekupstwo**, – zgodnie z art. 229 Kk. popełnia osoba, która umyślnie udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji. W przedmiotowej kwestii udzielenie korzyści polega na bezpośrednim lub pośrednim jej wręczeniu, przy czym zachowanie przekupującego stanowi drugą stronę sprzedajności, określonej w art. 228 Kk.,

c) **płatna protekcja** - zgodnie z art. 230 § 1 Kk. sprawcą tego przestępstwa jest każdy, kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę. W przeciwieństwie do przestępstwa sprzedajności, sprawcą przestępstwa płatnej protekcji może być każdy, nie zaś tylko osoba pełniąca funkcję publiczną,

d) **handel wpływami**, czynna płatna protekcja - przestępstwo to, zgodnie z art. 230a § 1 Kk. popełnia każdy, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji. Działanie sprawcy w tego rodzaju przestępstwie ma skłonić pośrednika do bezprawnego wywarcenia wpływu na decyzję osoby pełniącej funkcję publiczną. Działanie przestępcze polega na tym samym, co przestępstwo przekupstwa, z tą różnicą, że w przypadku przestępstwa, o którym mowa w art. 230 a Kk., celem działania sprawcy jest opłacenie pośrednictwa, niekoniecznie zaś osoby podejmującej decyzję.

2. Z punktu widzenia wypełnienia przesłanek przestępstwa korupcji nie jest istotne, czy doszło do przekazania nienależnej korzyści, ani też jaki miała ona wymiar. O tym, czy to przestępstwo zaistniało, decydują okoliczności jego popełnienia, które jednoznacznie będą wskazywały na element uzależnienia wykonania czynności od uzyskania korzyści.

3. Korupcja może dotyczyć zarówno Beneficjentów, jak i pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego (UMWŚ).

4. Nieprawidłowości korupcyjne występują na różnych etapach udzielania wsparcia unijnego, począwszy od ubiegania się o środki, poprzez rozpatrywanie protestów, kontraktowanie projektów, rozpatrywanie wniosków o płatność składanych przez beneficjentów, kontrolę projektów, skończywszy na końcowym rozliczaniu pomocy.

5. Korupcja pociąga za sobą koszty, które są powiązane z brakiem efektywności (projekt nie osiąga lub nie w pełni osiąga założone rezultaty) oraz z brakiem wydajności (wyniki projektu nie są zgodne z wkładami włożonymi w projekt, na przykład dostawy, usługi lub roboty zostały zakupione po wyższej cenie od cen oferowanych za te same produkty lub produkty o wyższej jakości, lub na przykład gdy dostawy, usługi lub roboty zostały zakupione po tej samej cenie co oferowane przez inne podmioty, ale jakość wybranych produktów jest niższa).

6. Korupcji sprzyjają określone zachowania urzędników, m.in.:

a) przeprowadzanie i dokumentowanie postępowań o udzielenie zamówień publicznych w sposób nierzetelny oraz z naruszeniem obowiązujących przepisów (np. konstruowanie SIWZ w sposób preferujący konkretnego wykonawcę czy nadużywanie trybów o ograniczonej konkurencyjności),

b) świadczenie przez pracowników UMWŚ, odpowiedzialnych za przeprowadzenie postępowań o udzielenie zamówień publicznych, usług doradczych i szkoleniowych na rzecz podmiotów ubiegających się o wsparcie (np. sporządzanie wniosków o dotacje),

c) nierzetelne przeprowadzanie i dokumentowanie odbiorów realizowanych zadań,

d) nierzetelne wykonywanie obowiązków służbowych przez urzędników odpowiedzialnych za kontrolę realizacji inwestycji, polegające m.in. na nienaliczaniu i niedochodzeniu kar umownych od wykonawców zadań.

7. Również po stronie beneficjentów środków unijnych dochodzić może do istotnych nadużyć, często o podłożu korupcyjnym. Mamy tu do czynienia m.in. z:

a) zawyżaniem wartości faktur,

b) fałszowaniem dokumentów,

c) naruszaniem procedur przetargowych,

d) kwalifikowaniem zwykłych kosztów działalności beneficjenta jako kosztów projektu,

e) wydatkowaniem środków na inne cele niż wskazane w dokumentacji aplikacyjnej,

f) zaniżaniem wartości przedmiotu zamówienia lub dzielenie zamówienia na części w celu uniknięcia stosowania ustawy.

8. Najczęściej zjawiska korupcyjne w obszarze wykorzystywania środków unijnych związane są z:

a) oferowaniem możliwości uzyskania wsparcia lub przyspieszenia jego uzyskania,

b) uzależniania uzyskania pomocy finansowej od określonej korzyści majątkowej lub osobistej,

c) zamierzonym przez urzędnika nieujawnieniem nieprawidłowości w trakcie kontroli prowadzonej na różnych etapach realizacji projektu.

9. Zapobieganie korupcji prowadzone jest przez liczne instytucje, organy i służby. Wśród organów ścigania najistotniejszą rolę odgrywają: CBA, Policja i ABW.

8.3 Zmowy przetargowe.

1. **Zmowy przetargowe** to porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym. Zmowa przetargowa polega zatem na uzgadnianiu przez przedsiębiorców przystępujących do przetargu lub przez tych przedsiębiorców i przedsiębiorcę będącego organizatorem przetargu warunków składanych ofert, w szczególności co do zakresu prac lub ceny.

2. Wyróżnić możemy dwa **typy zmów przetargowych**:

a) **zmowa pozioma (horyzontalna)** - porozumienie ograniczające konkurencję między przedsiębiorcami, którzy powinni między sobą rywalizować. Mogą one przybierać wiele form i mają na celu osłabienie konkurencji między potencjalnymi wykonawcami,

b) **zmowa pionowa (wertikalna)** - porozumienie pomiędzy podmiotami działającymi na różnych szczeblach obrotu (np. pomiędzy producentem i dystrybutorem lub zamawiającym i wykonawcą). Najczęściej polegają one na uzgodnieniu warunków przetargu lub treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia (SIWZ) między zamawiającym a jednym

z potencjalnych wykonawców w celu wykluczenia pozostałych oferentów.

3. Zmowy przetargowe są zawiązywane najczęściej w formach: umowy dżentelmeńskiej, uzgodnień telefonicznych czy korespondencyjnych (email), dlatego są tak trudne do wykrycia i udowodnienia.

4. Skutkiem zmowy przetargowej jest wybór oferty mniej korzystnej ekonomicznie lub zakupu towaru o znacznie gorszej jakości niż ta, którą mógłby wybrać, gdyby konkurencja w przetargu funkcjonowała prawidłowo.

5. Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z ochroną konkurencji i konsumentów jest ustawa antymonopolowa. Wprowadza ona zakaz podejmowania przez przedsiębiorców działań mogących ograniczyć konkurencję.

6. Adresatami zakazu zmów przetargowych są nie tylko przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą, lecz również podmioty świadczące usługi użyteczności publicznej lub organizujące tego rodzaju usługi (jednostki samorządu terytorialnego). Zakaz zmów przetargowych nie znajduje jednak zastosowania w odniesieniu do porozumień zawieranych przez wykonawcę z zamawiającym nie będącym przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy antymonopolowej.

7. Ustawa antymonopolowa zawiera przykładowy katalog porozumień, które zostaną uznane za znowę , a zatem sprzeczne z prawem. Są to porozumienia przedsiębiorców polegające na:

a) ustalaniu, bezpośrednio lub pośrednio, cen i innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów,

- b) ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji lub zbytu oraz postępu technicznego lub inwestycji,
- c) podziale rynków zbytu lub zakupu,
- d) stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji,
- e) uzależnianiu zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy,
- f) ograniczaniu dostępu do rynku lub eliminowaniu z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem,
- g) uzgadnianiu przez przedsiębiorców przystępujących do przetargu lub przez tych przedsiębiorców i przedsiębiorcę będącego organizatorem przetargu, warunków składanych ofert, w szczególności zakresu prac lub ceny.

8. Do uznania, że zostało naruszone prawo, wystarczające jest spełnienie jednej z przesłanek, o których mowa w pkt. 7, np.: porozumienie, które miało na celu wpływanie na konkurencję na danym rynku jest nielegalne, nawet jeżeli nie zostało zrealizowane.

9. W prawie polskim zmowy przetargowe podlegają odpowiedzialności karnej, zgodnie z art. 305 § 1 Kk.: „Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, udaremnia lub utrudnia przetarg publiczny albo wchodzi w porozumienie z inną osobą działając na szkodę właściciela mienia albo osoby lub instytucji, na rzecz, której przetarg jest dokonywany, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

10. Do najczęściej występujących mechanizmów zmów przetargowych, które są wykorzystywane przez przedsiębiorców należy zaliczyć:

a) **oferty kurtuazyjne (zabezpieczające)** – polegają na uzgodnieniu złożenia przez potencjalnych konkurentów ofert mniej korzystnych dla zamawiającego od oferty wykonawcy wytypowanego przez uczestników zmowy na zwycięzcę. Złożenie ofert kurtuazyjnych ma na celu uwiarygodnienie konkurencyjności w przetargu lub przekonanie zamawiającego, że oferta wspierana jest dla niego korzystna,

b) **ograniczenie ofert** - polega na uzgodnionym odstąpieniu przez jednego lub kilku potencjalnych wykonawców od udziału w przetargu, lub na wycofaniu wcześniej złożonej oferty albo na podjęciu innych kroków, dzięki którym oferta nie będzie brana pod uwagę – tak aby została wybrana oferta uzgodniona przez uczestników porozumienia jako oferta zwycięska,

c) **rozstawianie i wycofywanie ofert** – istotą tego mechanizmu jest uzgodnienie treści ofert, w szczególności cen, które są odpowiednio różnicowane, tak by po otwarciu ofert zajmowały pierwsze miejsca. Gdy tak się staje, oferta najkorzystniejsza jest wycofywana albo podejmowane są kroki mające służyć temu, by oferta ta nie była brana pod uwagę i by zapewnić zwycięstwo najmniej korzystnej spośród ofert złożonych przez uczestników porozumienia,

d) **systemowy podział rynku** - polega na wytypowaniu i uzgodnieniu przetargów (wyodrębnionych na podstawie kryteriów geograficznych, przedmiotowych lub podmiotowych), w jakich poszczególni uczestnicy porozumienia będą brać udział i wygrywać, a w jakich w ogóle nie będą składać ofert lub będą składać jedynie oferty zabezpieczające,

e) **zawiązanie konsorcjum** przez wykonawców w celu wspólnego udziału w postępowaniu również może mieć charakter zmywy przetargowej, jeśli wykonawcy tworzący konsorcjum mogliby złożyć oferty oddzielnie, mając realne szanse wygrania przetargu, to działanie takie stanowi zakazane porozumienie ograniczające konkurencję.

11. Do najczęściej identyfikowanych naruszeń związanych ze znowami przetargowymi w wykorzystaniu środków unijnych należą:

a) **podejrzenie wejścia w porozumienie uczestników przetargów**, polegające na uzgadnianiu wartości zamówień w ramach poszczególnych postępowań w celu osiągnięcia korzyści majątkowych i doprowadzenia do wyboru przez zamawiającego uzgodnionej uprzednio przez uczestników oferty, co doprowadzi do podzielenia poszczególnych zamówień po cenach odbiegających od rzeczywistej wartości zamówienia na szkodę beneficjenta,

b) **podejrzenie wejścia w porozumienie z inną osobą** w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i utrudniania przetargu na dostawę,

c) **rezygnacja z dalszego udziału w postępowaniu jednej z firm** (np. poprzez niezuzupełnienie oferty), mająca na celu doprowadzenie do wyboru firmy z góry ustalonej przez zamawiającego, lub występowanie jako podwykonawca wybranej firmy,

d) **porozumienie z osobami odpowiedzialnymi u wykonawcy** mające na celu wyłudzenie „podwójnej zapłaty” od inwestora z tytułu solidarnej odpowiedzialności za wykonanie robót,

e) **podejrzenie wystąpienia niekonkurencyjnego uzgadniania warunków** składanych ofert w postaci podejrzenia wystąpienia zmywy wertykalnej (pomiędzy podmiotami działającymi na różnych szczeblach obrotu), jak i zmywy horyzontalnej (pomiędzy przedsiębiorcami przystępującymi do poszczególnych postępowań),

f) **utrudnianie przetargu publicznego** połączone z nadużyciem uprawnień przez funkcjonariusza publicznego – wejście w porozumienie mające na celu zakłócanie przetargów publicznych,

g) **podejrzenie wejścia w porozumienie z inną osobą** poprzez działanie na szkodę instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

12. W zakresie wykrywania znow przetargowych, w szczególności ze względu na ich sekretny charakter, który utrudnia ich wykrywanie oraz zwalczanie, UOKiK wprowadził, wzorem innych krajów europejskich, program łagodzenia kar (tzw. program *leniency*).

13. Program *leniency* pozwala na łagodne potraktowanie przedsiębiorców, którzy zdecydują się na współpracę z UOKiK i dostarczą dowód lub informacje wskazujące na istnienie zakazanego porozumienia.

14. Praktyczną instrukcję dla przedsiębiorców, którzy są zainteresowani skorzystaniem z programu *leniency* stanowią Wytyczne Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie programu łagodzenia kar.

8.4 Konflikt interesów.

1. Pojęcie „**konflikt interesów**” zostało zdefiniowane w art. 57 ust. 2 rozporządzenia finansowego, zgodnie z którym: „konflikt interesów istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, (...) jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub przynależność państwową, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne interesy wspólne z odbiorcą”.

2. OECD określiła trzy rodzaje konfliktu interesów:

a) **rzeczywisty** konflikt interesów, to konflikt pomiędzy obowiązkiem publicznym a interesami prywatnymi urzędnika publicznego, polegający na tym, że interesy urzędnika publicznego jako osoby prywatnej mogłyby niewłaściwie wpłynąć na wykonywanie przez niego swoich obowiązków i zadań publicznych,

b) **pozorny** konflikt interesów to konflikt, o którym można powiedzieć, że istnieje, gdy wydaje się, że prywatne interesy urzędnika publicznego mogłyby niewłaściwie wpłynąć na wykonywanie przez niego swoich obowiązków, lecz w rzeczywistości tak się nie dzieje,

c) **potencjalny** konflikt interesów ma miejsce, gdy urzędnik publiczny ma takie interesy prywatne, które sprawiają, że konflikt interesów zaistniałby, gdyby dany urzędnik miał zaangażować się w odpowiednie (tj. sprzeczne) obowiązki urzędowe w przyszłości.

3. Ponadto, zgodnie z art. 24 Dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, państwa członkowskie zapewniają podjęcie przez instytucje zamawiające odpowiednich środków, by skutecznie zapobiegać konfliktom interesów, a także rozpoznawać i likwidować je, gdy powstają w związku z prowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień, by nie dopuścić do ewentualnego zakłócenia konkurencji i zapewnić równe traktowanie wszystkich wykonawców.

Pojęcie konfliktu interesów obejmuje co najmniej każdą sytuację, w której członkowie personelu instytucji zamawiającej lub dostawcy usług w zakresie obsługi zamówień działającego w imieniu instytucji zamawiającej biorący udział w prowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia lub mogący wpłynąć na wynik tego postępowania mają, bezpośrednio lub pośrednio, interes finansowy, ekonomiczny lub inny interes osobisty, który postrzegać można jako zagrażający ich bezstronności i niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia.

4. Wystąpienie konfliktu interesów będzie miało miejsce w przypadku wszelkich działań, które mogą zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonywaniu przez daną osobę jej obowiązków.

5. Najczęściej występujące naruszenia związane z konfliktem interesów mogą przybierać następujące formy:

a) odmowa przyznania beneficjentowi praw lub korzyści, do których jest on uprawniony,
b) przyznanie sobie lub innym nieuzasadnionych bezpośrednich lub pośrednich korzyści,
c) wykonanie czynności niewłaściwej lub stanowiącej nadużycie lub zaniechanie wykonania czynności, które są nakazane,

d) obustronne naruszenie przepisów prawa oraz standardów właściwej współpracy pomiędzy zamawiającym a wykonawcą poprzez przedwczesną wypłatę wynagrodzenia przez zamawiającego oraz dostarczenia przez wykonawcę wadliwego dzieła,

e) sytuacja, w której pomiędzy przedsiębiorcami pełniącymi funkcje jednostki nadzorującej (i dokonującej odbioru prac) oraz jednostki wykonującej prace w ramach danego projektu zachodzą powiązania o charakterze rodzinnym, gospodarczym, organizacyjnym i kapitałowym.

6. Art. 7 ust. 2 ustawy Pzp nakłada na zamawiających obowiązek przeprowadzenia czynności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przez osoby zapewniające bezstronność i obiektywizm. W konsekwencji, na zamawiającym ciąży obowiązek wyłączenia z postępowania osób, wobec których istnieją wątpliwości co do ich bezstronności (potencjalny konflikt interesów).

7. W przypadku zamówień publicznych za konflikt interesów należy w szczególności uznać sytuacje, gdy pomiędzy Beneficjentem a dostawcą/wykonawcą istnieją powiązania kapitałowe, osobowe, rodzinne. Powiązania rodzinne to stosunek małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa. Powiązania osobowe dotyczą sytuacji, gdy ta sama osoba pełni funkcje zarządzające, kontrolne lub nadzorcze w różnych podmiotach albo też gdy pomiędzy podmiotami a osobami pełniącymi w nich powyższe funkcje zachodzą powiązania wynikające ze stosunku pracy, o charakterze rodzinnym lub powiązania majątkowe.

8. Zaistniały konflikt interesów w przypadku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego będzie skutkował naruszeniem zasad przejrzystości, równego traktowania oraz niedyskryminacji.

9. Mając na uwadze, że warunkiem uznania wydatków za kwalifikowalne, jest poniesienie ich z zachowaniem zasady uczciwej konkurencji, efektywności, jawności, przejrzystości oraz równego traktowania wykonawców, jeżeli przy udzielaniu zamówienia stwierdzone zostaną powiązania, które budzą wątpliwości co do zachowania wymienionych zasad oraz nie zostaną przedstawione wyjaśnienia jednoznacznie potwierdzające przestrzeganie powyższych zasad, wydatek zostanie uznany za niekwalifikowalny.

10. Ocena występowania konfliktu interesów w realizowanych projektach wymaga każdorazowo analizy konkretnego przypadku, tj. czy wybór dostawcy/wykonawcy został dokonany z zachowaniem obowiązujących zasad określonych w ustawie Pzp, wytycznych IZ RPOWŚ w sprawie udzielania zamówień współfinansowanych ze środków RPOWŚ 2014-2020, w stosunku do których nie stosuje się ustawy Pzp, jak również zasad wydatkowania środków europejskich.

11. Regulacje zawarte w art. 57 ust. 1 rozporządzenia finansowego wskazują również procedury postępowania w przypadku zidentyfikowania konfliktu interesu, zgodnie z którymi wszystkim podmiotom upoważnionym do działań finansowych oraz wszystkim innym osobom uczestniczącym w wykonywaniu budżetu oraz zarządzaniu budżetem, w tym w działaniach przygotowawczych, a także w audycie lub kontroli budżetu zakazuje się podejmowania jakichkolwiek działań, które mogą spowodować powstanie konfliktu ich interesów z interesami Unii, a w razie wystąpienia zagrożenia wystąpienia konfliktu interesu, do rezygnacji z wykonywania danych działań i przekazania sprawy innej osobie.

12. Z dążeniem do zapobiegania sytuacji wystąpienia konfliktu interesów koresponduje zasada bezstronności, jaką powinni kierować się urzędnicy w swoich działaniach.

13. Zasada bezstronności urzędnika samorządowego w wykonywaniu swoich obowiązków została ujęta w art. 30 Kpa, zgodnie z którym „Pracownik samorządowy zatrudniony na stanowisku urzędniczym, w tym kierowniczym stanowisku urzędniczym, nie może wykonywać zajęć pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które wykonuje w ramach obowiązków służbowych, wywołujących uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność oraz zajęć sprzecznych z obowiązkami wynikającymi z ustawy”.

14. W art. 24 i art. 25 Kpa przewiduje katalog sytuacji, w których jest możliwość wyłączenia pracownika organu administracji publicznej od udziału w postępowaniu, jeśli dotyczy ono spraw, w których pracownik ten jest osobiście zainteresowany lub gdy może zachodzić podejrzenie takiego zainteresowania, a także gdy podlega wyłączeniu organ administracji publicznej, w zakresie spraw co do których istnieje podejrzenie, że z uwagi na związki służbowe sprawa ta może być załatwiona bez zachowania niezbędnej bezstronności.

9. Procesy zapewniające skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych/korupcji.

9.1 Procedura identyfikacji i zarządzania ryzykiem i wystąpienia nadużyć finansowych i/lub korupcji.

Na podstawie art. 125 ust. 4 lit. c rozporządzenia ogólnego IZ RPOWŚ zobowiązana jest do wprowadzenia skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka. Art. 72 lit. h rozporządzenia ogólnego stanowi zaś, że zadaniem systemów zarządzania i kontroli jest zapobieganie nieprawidłowościom, w tym nadużyciom finansowym, oraz ich wykrywanie i korygowanie, oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie. Skutkuje to koniecznością zapewnienia przez IZ RPOWŚ efektywnego systemu zapobiegania oszustwom podczas realizacji projektów współfinansowanych z funduszy unijnych oraz zapobiegania szeroko rozumianej korupcji.

Instytucja Zarządzająca RPOWŚ w tym zarówno kierownictwo i pracownicy w ramach RPOWŚ zobowiązani są realizować swoje zadania w taki sposób, aby przeciwdziałać przejawom nadużyć finansowych i korupcji w prowadzeniu swojej działalności.

Głównym celem zarządzania ryzykiem jest identyfikacja potencjalnych zdarzeń, które mogą wywrzeć znaczący wpływ na zapewnienie poprawności wdrażania RPOWŚ.

IZ RPOWŚ zapewnia stabilnie działający system kontroli umożliwiający reakcję na zidentyfikowane różne rodzaje ryzyk.

Proces zarządzania ryzykiem obejmuje:

- identyfikację analizę i ocenę ryzyka,
- ocenę mechanizmów kontroli,
- odniesienie go do akceptowalnego poziomu ryzyka,

- ustalenie metody przeciwdziałania ryzyku,
- przeciwdziałanie ryzyku,
- monitorowanie procesu zarządzania ryzykiem i dokonywanie w nim zmian.

IZ RPOWŚ corocznie przeprowadza analizę ryzyka, poprzez opracowanie *wykazu zdarzeń niepewnych – ryzyk*, wraz z funkcjonującymi jak i proponowanymi mechanizmami kontrolnymi mającymi na celu ograniczenie ich występowania.

Przy identyfikacji ryzyka:

- nie rzadziej niż raz w roku dokonuje się identyfikacji ryzyka w odniesieniu do celów i zadań Departamentu/Biura, w tym celów i zadań wynikających z pełnienia funkcji IZ RPOWŚ 2014-2020,
- zidentyfikowane ryzyka poddawane są analizie mającej na celu określenie prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i możliwych jego skutków,
- określa się akceptowalny poziom ryzyka w danej sytuacji,
- do każdego zidentyfikowanego ryzyka określa się rodzaj wymaganej reakcji,
- określa się działania, które należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowalnego poziomu,
- ostatecznie ustala się hierarchizację ryzyk (uporządkowanie malejąco według przyznanych ocen).

W ciągu roku, w przypadku zmiany warunków funkcjonowania DPR dokonuje się aktualizacji ryzyk.

W przypadku, gdy poziom zidentyfikowanych zagrożeń/ryzyk związanych z realizacją RPOWŚ jest niski i nie odnotowano przypadków oszustw w roku poprzednim, analizę ryzyka przeprowadza się co drugi rok.

W ramach IZ RPOWŚ powoływany jest zespół, składający się z wyznaczonych pracowników poszczególnych Departamentów UMWŚ, zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie RPOWŚ, który dokonuje oceny zidentyfikowanych w ramach RPOWŚ ryzyk nadużyć finansowych i/lub korupcji przy wykorzystaniu narzędzia wskazanego w wytycznych Komisji Europejskiej pn. *„Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych”*.

Podsumowanie uzyskanych wyników analizy ryzyk po uzyskaniu akceptacji poszczególnych Dyrektorów Departamentów/Biur UMWŚ zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie RPOWŚ, przekazywane jest do zatwierdzania przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego.

Zatwierdzony dokument zostaje przekazany mailowo przez członka zespołu poszczególnym Departamentom.

9.2. Procedury w zakresie zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych stosowane w instytucjach systemu wdrażania RPOWŚ, gwarantujące przejrzystość działań tych instytucji.

1. Korupcja.

Jeśli pracownik IZ RPOWŚ spotka się z próbą korupcji jest zobowiązany:

- a) zdecydowanie odmówić przyjęcia propozycji korupcyjnej;
- b) jeśli jest to możliwe, dokonać tzw. zatrzymania obywatelskiego sprawcy (zgodnie z art. 243 § 1 Kk.);
- c) poinformować sprawcę, że dopuścił się przestępstwa korupcji;
- d) niezwłocznie poinformować o zaistniałej sytuacji bezpośredniego przełożonego oraz właściwe organy ścigania, np. policję, CBA;
- e) opisać przebieg zdarzenia w notatce służbowej;
- f) współpracować z organami ścigania w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji.

Zaleca się dokonywanie wszystkich opisanych powyżej czynności w obecności osoby trzeciej. Pracownicy IZ RPOWŚ 2014-2020 w żadnym przypadku nie mogą zachować się w sposób, który może zostać odebrany jako prowokacja, nakłanianie czy namawianie do wręczenia korzyści.

2. Nadużycia finansowe.

Wykrywanie nadużyć ma miejsce przede wszystkim podczas kontroli prowadzonych przez IZ RPOWŚ jak i inne uprawnione podmioty. IZ RPOWŚ opracowują Roczny Plan Kontroli, w którym zaplanowane zostają działania sprawdzające na kolejny rok obrachunkowy. Ponadto jeśli zajdzie taka potrzeba istnieje możliwość prowadzenia kontroli doraźnych. Także podczas czynności bieżących prowadzona jest weryfikacja prawidłowości procesów i przedłożonych dokumentów (kontrola dokumentów złożonych we wniosku o dofinansowanie, ex-post zamówień publicznych, weryfikacja wniosków o płatność przedkładanych przez beneficjentów, kontrole na miejscu realizacji projektu).

Jeżeli w rezultacie działań kontrolnych zostanie zidentyfikowane podejrzenie nadużycia finansowego zespół kontrolujący przygotowuje wstępne ustalenie administracyjne, czyli wstępną ocenę pisemną stwierdzającą na podstawie faktów istnienie nieprawidłowości. Istnieje możliwość późniejszego skorygowania lub wycofania wniosku dotyczącego istnienia nieprawidłowości w następstwie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania administracyjnego lub sądowego. Na tej podstawie IZ RPOWŚ prowadzi czynności weryfikujące i czyni dodatkowe ustalenia dla jak najlepszego ustalenia stanu faktycznego. W rezultacie jeśli podejrzenia zostają podtrzymane IZ RPOWŚ przekazuje taką informację wraz z całą wytworzoną dokumentacją do właściwych organów.

3. Konflikt interesów.

Zgodnie z zapisami art. 7 ust. 2 ustawy Pzp, czynności związane z przygotowaniem oraz przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia wykonują osoby zapewniające bezstronność i obiektywizm. Za konflikt interesów należy w szczególności uznać sytuację, gdy pomiędzy beneficjentem będącym zamawiającym a wykonawcą istnieją powiązania kapitałowe, rodzinne czy osobowe.

Powiązania rodzinne to stosunek małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa. Powiązania osobowe dotyczą sytuacji, gdy ta sama osoba pełni funkcje zarządzające, kontrolne lub nadzorcze w różnych podmiotach albo też, gdy pomiędzy podmiotami a osobami pełniącymi w nich powyższe funkcje zachodzą powiązania wynikające ze stosunku pracy, o charakterze rodzinnym lub powiązania majątkowe.

W sytuacji, gdy przy udzieleniu zamówienia publicznego stwierdzone zostaną powiązania, które będą budzić wątpliwości co do zachowania zasad uczciwej konkurencji, efektywności, jawności, przejrzystości oraz równego traktowania wykonawców oraz nie zostaną przedstawione wyjaśnienia jednoznacznie potwierdzające przestrzeganie ww. zasad przy udzielaniu zamówienia, wydatek zostanie uznany za niekwalifikowalny.

Każdy pracownik IZ RPOWŚ, w sytuacji wystąpienia potencjalnego lub rzeczywistego konfliktu interesu winien niezwłocznie zgłosić ten fakt bezpośrednio przełożonemu. W uzasadnionych przypadkach takiego pracownika należy wyłączyć z dalszych czynności, a jeżeli jest to konieczne i możliwe, IZ RPOWŚ powtórzy wszelkie istotne etapy określonych czynności, w których dany pracownik brał udział.

4. Zmowa przetargowa.

IZ RPOWŚ, a tym samym wszyscy pracownicy są zobowiązani do prowadzenia działań mających na celu wykrywanie zμών przetargowych.

Do takich działań należą w szczególności:

- a) analiza postępowań o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonych w toku realizacji projektów w ramach RPOWŚ 2014-2020;
- b) prowadzenie czynności weryfikujących sygnały ostrzegawcze występowania potencjalnych zμών przetargowych;
- c) współpraca z UOKIK w zakresie procedury i metodyki wykrywania sygnałów ostrzegawczych, oraz prowadzenia działań weryfikujących te symptomy.

W przypadku zaistnienia (lub podejrzenia zaistnienia) działań mogących ograniczać konkurencję, IZ RPOWŚ jest zobowiązane złożyć zawiadomienie do UOKIK.

5. Fałszerstwo.

W sytuacji, gdy pracownik instytucji zaangażowanej w realizację RPOWŚ podejrzewa, że ma do czynienia z dokumentem sfałszowanym jest zobowiązany do poinformowania o tym fakcie swojego przełożonego. Możliwe jest wezwanie wnioskodawcy lub beneficjenta do złożenia wyjaśnień w przedmiotowej sprawie, jednakże jeśli po otrzymaniu informacji zwrotnej wątpliwości odnośnie autentyczności dokumentu zostaną utrzymane, obowiązkiem IZ RPOWŚ jest poinformowanie o tym fakcie właściwych organów.

Sytuacja, gdy pracownik IZ RPOWŚ podejrzewa współpracownika o fałszerstwo intelektualne jest bezwzględnie zobowiązany poinformować o swoich podejrzeniach przełożonych. Jeśli po przeprowadzeniu czynności weryfikujących te podejrzenia się potwierdzą IZ RPOWŚ jest zobowiązane zawiadomić właściwe organy o podejrzeniu wystąpienia nadużycia.

Podsumowując zgodnie z treścią art. 304 § 1 Kpk, każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

Użyte określenie oznacza, iż jest to moralny obowiązek każdego praworządnego człowieka. Z uwagi na to, iż jest to moralny obowiązek, to za jego naruszenie (tj. nie zgłoszenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa) nie grozi żadna kara, za wyjątkiem wyraźnie prawem przewidzianych szczególnych sytuacji.

Wskazana reguła dotycząca "społecznego" obowiązku zawiadomienia o przestępstwie nie obowiązuje w każdym przypadku, są od niej bowiem dwa wyjątki:

Po pierwsze, zgodnie z treścią art. 304 § 2 Kpk instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Po drugie, ustawodawca wprost określił w Kk., w art. 240 § 1 szereg przypadków (przestępstw), o których istnieje bezwzględny obowiązek zawiadamiania organów ścigania pod groźbą orzeczenia kary do lat 3 za ukrycie wiedzy o nim.

6. Zgłaszanie, ściganie i ochrona pracowników IZ RPOWŚ.

Ze względu na fakt, że nadużycia mogą wystąpić na każdym etapie realizacji projektu, wszyscy pracownicy IZ RPOWŚ powinni być wyczuleni na wszelkie symptomy wystąpienia ewentualnych nadużyć podczas wykonywania codziennych obowiązków służbowych. Każdy pracownik jest zobowiązany zgłosić przełożonemu sytuację wykrycia lub podejrzenia popełnienia nadużycia finansowego przez współpracownika, wnioskodawcę czy beneficjenta. Informację o podejrzeniu nadużycia finansowego oraz czynnościach podjętych w związku z sytuacją należy przekazać również do IZ DPR, odpowiedzialnego za obsługę techniczną **Zespołu ds. oceny ryzyka wystąpienia nadużyć finansowych.**

IZ RPOWŚ gwarantuje swoim pracownikom (tzw. sygnalistom) ochronę przed jakimkolwiek negatywnym traktowaniem będącym wynikiem ujawnienia takich informacji. Jako niekorzystne traktowanie rozumie się m.in. rozwiązanie umowy, przeniesienie na niższe stanowisko, pozbawienie premii, mobbing.

W celu wyeliminowania działań odwetowych ze strony osób, których dotyczy podejrzenie popełnienia nadużycia finansowego, IZ RPOWŚ ma możliwość zastosowania wobec nich odpowiedzialności dyscyplinarnej. W przypadku powzięcia informacji o wystąpieniu nadużycia finansowego lub jego podejrzenia, bez względu na źródło jego

pochodzenia, IZ RPOWŚ podejmie niezbędne działania mające na celu ochronę budżetu krajowego i unijnego od poniesienia nieprawidłowego wydatku.

Jeżeli pracownik IZ RPOWŚ, wnioskodawca lub beneficjent wejdzie w posiadanie informacji świadczących o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nadużycia finansowego przez przełożonego lub osobę zaangażowaną w realizację RPOWŚ, może samodzielnie zwrócić się do właściwych organów. Istnieje kilka sposobów powiadamiania organów ścigania o podejrzeniu wystąpienia nadużycia finansowego, stanowiącego podejrzenie popełnienia przestępstwa:

- a) zgłoszenie anonimowe (telefonicznie bez podania danych osobowych, pisemnie bez podpisu lub z podpisem nieczytelnym),
- b) zawiadomienie pisemne (zawiadomienie może zostać wysłane pocztą, mailem, faxem lub osobiście). Zawiadomienie takie powinno spełniać wymogi formalne określone w art. 119 Kpk, tj. zawierać oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oznaczenie osoby wnoszącej pismo, opis sprawy : "reguła siedmiu pytań" –co?, gdzie?, kiedy?, w jaki sposób?, dlaczego?, jakimi środkami?, kto?),
- c) zawiadomienie ustne, potwierdzone protokołem.

Raportowanie nadużyć finansowych odbywa się w ramach raportowania nieprawidłowości. IZ RPOWŚ zobowiązana jest do przekazywania informacji o nadużyciach, podejrzeniach nadużyć oraz prowadzonych postępowaniach do Pełnomocnika ds. Zwalczania Nieprawidłowości. Szczegółowe zasady odnoszące się do kwestii

związanych z raportowaniem o nieprawidłowościach i podejrzeniach nadużyć finansowych zostały określone w Procedurach informowania Komisji Europejskiej o nieprawidłowościach w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, opracowanych przez Ministerstwo Finansów.

W przypadku podejrzeń popełnienia nadużyć finansowych, mogących stanowić praktyki ograniczające konkurencję należy zgłosić je Prezesowi UOKiK na podstawie art. 86 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgłoszenie następuje w formie pisemnego zawiadomienia wraz z uzasadnieniem i powinno zawierać w szczególności:

- wskazanie przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję;
- opis stanu faktycznego będącego podstawą zawiadomienia;
- wskazanie przepisu ustawy lub Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, którego naruszenie zarzuca zgłaszający zawiadomienie;
- uprawdopodobnienie naruszenia przepisów ustawy lub Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
- dane identyfikujące zgłaszającego zawiadomienie.

Do zawiadomienia dołącza się wszelkie dokumenty, które mogą stanowić dowód naruszenia przepisów ustawy. Zgodnie z art. 51 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, dowodem z dokumentu w postępowaniu przed Prezesem Urzędu może być tylko oryginał dokumentu lub jego kopia poświadczona przez organ administracji publicznej, notariusza, adwokata, radcę prawnego lub upoważnionego pracownika przedsiębiorcy. Jednocześnie dokumentem mogą być również dane zgromadzone na innych nośnikach, np. elektronicznych.

Wnioskodawcy i beneficjenci oraz inne podmioty mogą skontaktować się z IZ DPR w celu ewentualnego przekazania posiadanych informacji o podejrzeniu nadużycia finansowego. Wszystkie zgłoszenia będą rozpatrywane w zaufaniu i zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych. Ponadto każdy obywatel może bezpośrednio poinformować OLAF o podejrzeniu nadużycia finansowego lub korupcji, mającym wpływ finansowy na interesy Unii Europejskiej. W tym kontekście kluczową rolę odgrywają oficerowie łącznikowi w krajowych służbach dochodzeniowych, z którymi OLAF współpracuje w państwach członkowskich. Wszelkie dostępne dokumenty potwierdzające informacje zawarte w zgłoszeniu powinny zostać do niego dołączone.

Ze służbami OLAF można się skontaktować we wszystkich językach urzędowych:

- za pomocą elektronicznego Systemu Powiadamiania o Nadużyciach - FNS (Fraud Notification System) dostępnego na stronie internetowej: <https://fns.olaf.europa.eu/>;
- pocztą, kierując korespondencję na adres OLAF:
European Anti-Fraud Office,
European Commission,
Rue Joseph II,
30, 1000 Bruxelles/Brussel, Belgique/België.
- Szczegółowe informacje w tym zakresie dostępne są na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/report-fraud/index_pl.htm.

9.3 Procedura informowania IZ RPOWŚ o wszczęciu wobec beneficjanta postępowania przez uprawnione organy (prokuratura, CBA, ABW, OLAF).

Po wypłynięciu do IZ RPOWŚ (odpowiednio DW EFS, DW EFRR) zawiadomienia o postępowaniach prowadzonych przez: prokuratura, ABW, CBA OLAF wobec beneficjentów Programu RPOWŚ, pracownik sekretariatu do którego wpłynęło zawiadomienie/Kancelarii UMWŚ rejestruje pismo i przekazuje do sekretariatu Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, który dekretuje dokument do właściwych Departamentów wrażliwych program.

Dyrektor właściwego Departamentu dekretuje pismo z informacją o postępowaniach prowadzonych wobec beneficjentów Programu na właściwego Kierownika Oddział ds. Kontroli Projektów, a dalej na pracownika ww. Oddziału do wiadomości i możliwości ewentualnego wykorzystania. Pisma w tym zakresie są archiwizowane w dokumentacji Oddziału ds. Kontroli właściwego Departamentu.

9.4 Procedura o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IZ ROPWŚ oraz beneficjentów.

Na stronie internetowej IZ RPOWŚ zostaną zamieszczone linki do dokumentów/informacji dotyczących możliwości wystąpienia oszustwa finansowego i/lub korupcji, do których mają dostęp wszyscy pracownicy UMWS oraz beneficjenci.

Ponadto informowanie beneficjentów o prowadzeniu polityki przeciwdziałania nadużyciom i korupcji oraz prowadzonych kontrolach projektów realizowane jest poprzez stronę internetową IZ RPOWŚ, jak również szkoleń i spotkań informacyjnych, o których na stronie internetowej IZ RPOWŚ beneficjenci będą niezwłocznie informowani.

Pracownicy IZ RPOWŚ zgodnie z procedurą 2.5 „Instrukcji Wykonawczej Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020” każdorazowo są informowani o zmianie niniejszego dokumentu.

Dodatkowe informacje:

- Istotną pomocą przy identyfikowaniu konfliktu interesów może być dokument opracowany przez grupę ekspertów z państw członkowskich, koordynowany przez dział D.2 OLAF –Zapobieganie Nadużyciom pn. *Identyfikowanie przypadków konfliktu interesów w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych w ramach działań strukturalnych. Praktyczny przewodnik dla kierowników.*

- Szczegółowe informacje dotyczące nadużyć w obszarze Pzp znajdują się w *Nocie informacyjnej dotyczącej przesłanek nadużyć finansowych dla EFRR, EFS i FS, COCOF 09/0003/00-PL* oraz na stronie http://ec.europa.eu/anti_fraud/olaf-and-you/reportfraud/index_pl.htm.

- www.antykorupcja.gov.pl: Podręcznik antykorupcyjny dla urzędników, Podręcznik antykorupcyjny dla przedsiębiorców.

- *Nota informacyjna dotycząca przesłanek nadużyć finansowych dla EFRR, EFS i FS, COCOF 09/0003/00-PL.*